עין משפט נר מצוה

מ א ב מיי' פ"ג מהל' מעה"ק הלכה יג:
מא ג מיי' שם פ"ג הלכה יג:
מב ד מיי' פ"ט מהל' פרה אדומה ה"נ:
ה [מיי' פ"ד מהלכות מעה"ק הל' ח]:
מג ו מיי' פ"ה שם הלכה ט:
מד ז מיי' שם הלכה ח:
מה ח מיי' שם פ"ה הלכה ח:
מו ט מיי' פ"ג מהלכות פרה הל' ג ועי"ש:
מז י מיי' פ"ה מהל' מעה"ק הלכה ח:
מח כ מיי' פ"ג שם הלכה ב:

◆

שיטה מקובצת

א] ואלו מגביה לא קתני: ב] לי קומצין מנחה בכלי: ג] מדם ילפינן מה דם אין מקבלין אותו בכלי שרת שעל גבי קרקע דכתיב והקריבו בני אהרן את הדם א) זו הולכה והולכה בכלי וקבלה לא היפקא מכלל הולכה. הרגמ"ה: ד] ואם איתא לילף מדם. ולא יקדש הקומץ אלא ש"מ דלא ילפינן מדם אלא ממנחה ומנחה כשרה לחצאין כדאמר לקמן חביתי כהן הגדול מתוך שקריבה לחצאין קדושה לחצאין ושאר מנחות נמי אע"ג דאינן קריבות לחצאין מ"מ ילפינן שפיר מחביתי כהן הגדול דקדושי' לחצאין: ה] רב תחליפא עיין זבחים (דף צ"ג ע"ב): ו] הלכתא היא הלכה למשה מסיני דלא קידש ומהלכתא לא ילפינן או דלמא התם טעמא מאי דכתיב: ז] הכא נמי הא כתיב וטבל בדם שיהא שיעור טבילה בדם בכלי אחד. פרש"י באשם מצורע כתיב ואגב שיטפא לא עיין בה שאינו כתוב שם אלא בפר כהן המשיח הוא דכתיב: ח] קידש ואמר רבא תניא וטבל (והשאר נמחק) באמצע הדם ולא מספג שלא יקנח אצבעו בדם שבדופן הכלי: ט] שיהא בדם שיעור טבילה מעיקרו שלא יקבל חצי שיעור בכלי אחד וחצי שיעור בכלי אחר ואח"כ יערבם בכלי אחד אלא יקבל בכלי אחד כל השיעור שלם מעיקרא: י] מן הדם שבענין של כלי יזה כל ההזאות למעוטי שירים באצבעו שעל כל הזאה והזאה צריך לקנח אצבעו אם אותו דם נשאר באצבע אינו יכול להזות אלא מן עיקר הדם הכתוב בענין: יא] שיעור טבילה מעיקרו והשאר נמחק: יב] אפילו מספיג בדופני הכלי ואין צריך לטבול בשוליו להכי כתיב וטבל: יג] תיבת אם נמחק: יד] נגמר הזאות ומשנגמר הזאות לא עד שלא יצתה הזאה מידו טעון כיבוס ומשיצתה הזאה מידו אין טעון כיבוס והשאר נמחק: טו] לא גמר נוסחא אחריני בספרי כ"י הישנים לא גמר מקנח אצבעו בפנים במאי מקנח ליה אמר אביי בשפת מורק כו' וזו הנוסחא עולה כהוגן לפסק הרמב"ם ז"ל שפסק בפרק שלישי מה' פרה שעל כל הזאה מקנח אצבעו בגופה של פרה וג"א יש בקצת ספרים וז"ל א"ל גמר מקנח ידו לא גמר מקנח אצבעו במאי מקנח אמר אביי בשפת מורק ע"כ וגם נוסחא זו תתפרש כהוגן על דרך הרמב"ם ז"ל. בפנים פי' בשאר קדשים שמזה מרכן בפנים: טז] במאי מקנח פרש"י וכי בין כו' ובפ' דם חטאת פי' בע"א ותיבות ראי אמרת כו' דלא בעי קינוח נמחק: יז] אלמא קומצין מכלי שעל גבי קרקע דהא סילוק בזיכין מתירין: יח] לאוכרה דקומץ מתיר שירים באכילה דכתיב: יט] מאשי ה'. כלומר אם קרב קומץ שהוא אשי ה' אז הנותרת לאהרן ולבניו אי לא לא וכן בלחם הפנים דכתיב והיתה לאהרן ולבניו וגו' מאשי ה' וכמו שמסלקין הבזיכין מהשלחן שעל גבי קרקע ה"נ קומצין מכלי שעל גבי קרקע: כ] כביתו נותנן בכלי: כא] תיבת על נמחק: כב] דהיינו בשעת קמיצה שהוא נותנן לשום כלי: כג] מהתם הס"ד ומה"ד ממנחה ילפינן ושפיר דמי דהא גמרנא לקידוש מנחה מסידור בזיכין או מדם ילפינן לה דדם בעי כהן לקבלו דכתיב והקריבו: כד] כנגד קבלת הדם הוא דארבע עבודות במנחה כנגד: כה] כנגד זריקה והשאר נמחק: כו] לא קדיש: כז] פר"כ או דם שעירים: כח] אינו קדוש: כט] קידוש. קידוש זה הוא נתינה: ל] ואמר רבא: לא] בדם אשם שם בזבחים פ' בית שמאי ופ' דם חטאת לא כתב רש"י זה הלשון והביא מיוסדת על דם פרים הנשרפים ואתא רבא לפרש פסוק פרים הנשרפים שאומר וטבל בדם והזה מן הדם ובאשם מצורע לא נמצא זה הפסוק כלל ע"כ בגליון רש"י כתיבת יד ובקצת נוסחאות פרש"י כתיבת יד הלשון כך וטבל בדם באשם מצורע כתיב והוא טעות דלא כתיב באשם מצורע כי האי קרא כלל: לב] מקנח אצבעו [illegible]

תוספות

מדם ילפינן לה. דקידוש קומץ כנגדו קבלת דם: **הדר** ביה רבא. מהך סברא דקס רבא בשיטתא * דרב נחמן רביה: **גמר** מלהזות. משנה היא במסכת פרה ז): **מקנח** ידו בגופה של פרה. שהרי פרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר דכתיב ושרף את הפרה לעיניו כך פי' רבינו שלמה ט) ונראה דלא מייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנח ידו בגוף הפרה ופי' הקונטר' מגומגם: **אלא** אצבעו במאי מקנח. כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה מדמה נכח המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר מח] והיאך היה יורד בין כל הזאה והזאה מהר המשחה לקנח בגוף הפרה ובזבחים בפ' דם חטאת (דף צג:) פירש שלא היה יכול לקנח אצבעו בגוף הפרה שלא יתלכלך אצבעו בימין דהכי נמי מיישינן בימין בפ' כל כתבי (שבת קטז:) גבי מפשיט את הפסח עד החזה י) ולפי' הקונטרס דהכא אין להקשות מהא דאמרינן בפרק בתרא דזבחים (דף קיג.) דשחיטה והזאה כנגד פתחו של היכל דבשביל כך לא היו במקום אחד אלא שתיהן היו מכוונות כנגד פתחו של היכל: י) **ואם** איתא לילף מדם. וא"ת והא בדם ליכא מתוך והכא איכא מתוך ובשאר מנחות משמע דמודה רבי אלעזר דאין קדושה מט] לחצאין כיון דלא קרבין לחצאין ומיהו יש לפרש דדם נמי קרב לחצאין נ] שיש ד' מתנות וז' הזאות דפרה שכל אחת עבודה בפני עצמה ושיעור טבילה דלעיל לאו למעוטי חצי הזאה אלא שיהא בכלי שיעור ז' הזאות והא דאמרינן (בסמוך) גבי הפרים חצי עשרון ודעתו להוסיף דאמר רב אינו קדוש [ופריך] ואי כרבי אלעזר ס"ל לילף מחביתין מאינו לפרש דחשיב ליה דעתו להוסיף כמו טעמא דמתוך וקדוש לחצאין ועוד דאפילו ליכא מתוך בשאר מנחות מ"מ כיון דקדשי חביתין לחצאין מאיזה טעם שיהיה ילפינן שאר מנחות מינייהו אי נמי הא דנקט רבי אלעזר טעמא דמתוך משום דרבי יוחנן נקטיה דאפילו פלגיתו בשאר מנחות בחביתין אודו לי מיהת מטעם מתוך:

מנחה

גמרא

ואילו מגביה [א] את השולחן לא קתני לאו אמרת התם סדר עבודות נקט ה"נ סדר עבודות נקט מי דמי התם לא נחית למניינא דכהנים הכא נחית למניינא דכהנים אם איתא ליתני מגביה אלא שמע מינה קומצין מכלי שעל גבי קרקע ש"מ אמר רבא פשיטא לי [ב] קומץ מכלי שעל גבי קרקע שכן מצינו בסילוק בזיכין [א]מקדשין מנחה בכלי שעל גבי קרקע שכן מצינו בסידור בזיכין בעי רבא קידוש קומץ מאי ממנחה ילפינן לה או [ג] מדם ילפינן לה הדר פשטה [ב]מדם ילפינן לה ומי אמר רבא הכי והא אתמר קומץ שחלקו בשני כלים רב נחמן אמר [ג]אינו קדוש ורבא אמר קדוש [ד] ואם איתא לילף מדם הדר ביה רבא מההיא ודם מנלן דלא קדוש לחצאין [ה]דתני [ה] רב תחליפא בן שאול [ו]קידש פחות מכדי הזאה בכלי זה ופחות מכדי הזאה בכלי זה לא קידש ואיבעיא להו בדם מאי הלכתא היא [ו] ומהלכתא לא ילפינן או דלמא התם מאי טעמא דכתיב [1]וטבל במים [ז] הכא נמי הכתיב [2]וטבל בדם ואיתמר א"ר זריקא אמר רבי אלעזר [ה]אף בדם לא קידש [ח] אמר רבא תניא נמי הכי [ו](בפני כהן מניח) [ז]וטבל ולא [ח]מספיג בדם [ט] שיהא בדם שיעור טבילה מעיקרו מן הדם [י] מן הדם שבענין ואיצטריך למכתב וטבל ואיצטריך למכתב בדם דאי כתב רחמנא וטבל הוה אמינא אע"ג דלא קיבל שיעור [יא] טבילות [ט](דהיינו הזאה ז' פעמים) מעיקרו כתב רחמנא בדם ואי כתב רחמנא בדם הוה אמינא [יב] אפילו מספיג כתב רחמנא וטבל מן הדם שבענין למעוטי מאי אמר רבא למעוטי שירים שבאצבע מסייע ליה לר"א דאמר [י]שירים שבאצבע פסולין א"ל רבין בר רב אדא לרבא אמרי תלמידך אמר רב עמרם תניא היה מזה ונתזה הזאה מידו [יג] אם עד שלא הזה טעון כיבוס משהזה אין טעון כיבוס מאי לאו עד שלא גמר [יד] הזאתו ומשגמר הזאתו ש"מ דשירים שבאצבע כשרים לא עד שלא יצתה מידו הזאה טעון כיבוס [כ]ומשיצאה הזאה מידו ונתזה ממה שנשאר אין טעון כיבוס איתיביה אביי [ל]גמר מלהזות מקנח ידו בגופה של פרה גמר אין [טו] לא גמר לא א"ל [מ]גמר מקנח ידו לא גמר מקנח אצבעו בשלמא גמר מקנח ידו בגופה של פרה דכתיב [3]ושרף את הפרה לעיניו אלא לא גמר מקנח אצבעו [טז] במאי מקנח [ע](דאי אמרת בגופה של פרה איבעי ליה למיתני מקנח ידו ואצבעו בגופה של פרה מדלא קתני הכי ש"מ דלא בעי קינוח) אמר אביי [פ]בשפת מזרק כדכתיב [4]כפורי זהב וגו' ומי אמר רבי אלעזר הכי והא איתמר חביתי כהן גדול רבי יוחנן אמר [צ]אינה קדושה לחצאין רבי אלעזר אמר מתוך שקריבה לחצאין קדושה לחצאין

ואם

רש"י

ואילו מגביה לא קתני. שיהא [יז]אחר מגביה השולחן בשעת סילוק הבזיכין אלמא [יז] מכלי שעל קרקע היו סילוק בזיכין ובזיכין מתירין את הלחם כקומץ שמתיר את המנחה דקומץ מיקרי אזכרה(פ) ובזיכין נמי מיקרי אזכרה דכתיב (ויקרא כד) והיתה ללחם לאזכרה [יח] וקומץ מתיר שירים לאכול דכתיב (שם ב) והנותרת מן המנחה וגו' מאשי ה' [יט]: **סדר עבודות נקט.** והגבהה לאו מן העבודות חשובות היא: **מקדשין מנחה.** כשמביאה מביתו [כ] נותנה בכלי שעל גבי קרקע: **שכן מצינו בסידור בזיכין.** שמסדר [כא] (על) הלחם שהוא שירים ובזיכין שהן קומץ על השולחן שעל גבי קרקע דהיינו דומיא דמנחה כשמביאה מביתו דמעורבין יחד הקומץ והשירים: **קידוש קומץ מאי.** דלא אשכחן בבזיכין כשהוא מסלקן דהיינו [כב] קמיצה שיהא נותנו לשום כלי אלא מיד מקטירו הלכך ליכא למפשט קידוש קומץ מהתם: [כג] **מדם.** [י]מקבלת [דם] דכתיב (שם א) והקריבו בני אהרן ואמרינן בתורת כהנים(כ) והקריבו זו קבלת הדם וקידוש קומץ כנגד [כד] ארבע עבודות של דם קמילה כנגד שחיטה וקידוש קומץ כנגד קבלה והולכה כי הולכה והקטרה כנגד [כה] (ד' עבודות של דם קמילה כנגד שחיטה וקידוש כנגד) זריקה: **ומי אמר רבא הכי.** דמדם ילפינן: **לילף מדם.** ודם לא [כו] קידש לחצאין אם קבל שיעור הזאות דדם אשם מצורע או דם פרים [כז] ושעירים הנשרפין בשני כלים לא עשה כלום כדאמרינן לקמן: **מהדיא.** דודאי איתו [כח] קידוש דמדם ילפינן: **קידש.** מי חטאת: **כדי הזאה.** כדי שיטבול ראשי גבעולין ויזה: **לא קידש.** ואע"פ שחזר ועירבו לאחר קידוש [כט] נתינת מים על האפר: **בדם מאי.** אם קיבל מדם שעירים ופרים הנשרפים שטעונין הזייה וקיבל שיעור ג' הזאות בכלי זה ושיעור ד' הזאות בכלי זה מהו: [ל] **אמר רבא תניא.** דבדם לא קידש: **וטבל בדם**[לא] **ולא מספג.** מקנח [לב] [מ]אצבעו בדופני הכלי: **בדם.** משמע [שיהא שיעור] דם מעיקרא: **והזה מן הדם**[לג] **שבענין.** לקמן מפרש מאי היא: **הוה אמינא אע"ג דלא קבל שיעור** [לד] **טבילות.** כל הזאות מעיקרו ובלבד שיהא בשעת כל טבילה וטבילה כדי שיעור [לה]: **כתב רחמנא בדם.** דמשמע [לו] [שיהא שיעור] דם מעיקרא: **למעוטי שירים שבאצבע.** שצריך [לז] [נ]לטבול באצבעו בין כל הזאה והזאה דהכי משמע והזה מן הדם האמור בענין למעלה(ס) וטבל הכהן [ע]באצבעו בדם מאותו דם שבכלי שטובל בו יזה כל [לח] הזאות ולא שבאצבע: **היה מזה.** [לט] מדם חטאת כגון פרים ושעירים הנשרפין: **עד שלא הזה.** דאכתי הוי ההוא דם שנפל על הבגד להזאת פנים חשיב דם: **וטעון.** הבגד כבוס כדכתיב ואשר יזה מדמה על הבגד וגו' (ויקרא ו) ואם משהזה נפל לא חשיב דם: **מאי לאו עד שלא גמר.** כל ז' הזאות [מ] קתני דטעון כיבוס ואפילו לא נפל אלא משירי אצבע אלמא כשרין להזאה: **עד שלא יצתה הזאה מידו.** על הפרוכת נפל על הבגד טעון כיבוס דעיקר [מא] הזאה נפל עליו אבל משיצתה הזאה מידו נפל על הבגד דהיינו משירים שבאצבע אין טעון כיבוס: **גמר מלהזות.** [מב] הזאת דם פרה אדומה נכח המשחה אל נכח פני אהל מועד: **לא גמר לא.** אלמא שיריים שבאצבע כשרים ולא [מג] [פ]צריך קינוח: ומשני **גמר מקנח כל ידו לא גמר מקנח אצבעו.** בין כל הזאה והזאה: **בשלמא גמר מקנח** [מד] **כל ידו בגופה של פרה.** שהרי פרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר דכתיב (במדבר יט) ושרף את הפרה לעיניו: **אלא אצבעו.** בין כל הזאה והזאה: **במאי מקנח.** וכי בין כל הזאה והזאה יורד מהר המשחה לקנח בגוף הפרה: **בשפת מזרק.** והיינו דקרי למזרקין כפורי זהב בספר עזרא על שם שמקנח ידו בו כדאמרינן במס' גיטין (דף נו.) גבי [מה] (נכוזר אדן)[צ] וכפר ידיה בההוא גברא: **ומי א"ר אלעזר הכי.** אף בדם לא קידש לחצאין: **חביתי כהן גדול.** עשירית האיפה [מו] שמקריבין בכל יום. ועל שם מחבת קרי לה חביתים דכתיב (ויקרא ו) על מחבת בשמן תעשה: **אינה**[ק] [מז] **לחצאין.** שאם נתן חצי עשרון בכלי זה וחציו בכלי זה לא קידש ויצאה לחולין: **שקריבה לחצאין.** מחציתה בבוקר ומחציתה בערב:

ואם

מסורת הש"ס

א) זבחים לג: [עי"ש כמה שינויים], ב) רש"ק מ"ג, ג) גם זה זבחים לג: ודף מג., ד) רש"ק מ"ג, ה) פרה פ"ג משנה ט זבחים לג:, ו) רש"ק מ"ג, ז) [זבחים כה. ולג:], ח) לעיל. ל"ק, ט) [ויקרא כג], י) ילפינן מקבלת דם. ל"ק, כ) [ויקרא פרשה ד וכן איתא חגיגה יא. קדושין לו:], ל) רש"ק מ"ג, מ) אצבעו בדופני הכלי הס"ד בדם משמע שיעור טבילה מעיקרא. ל"ק, נ) צ"ל לטבול בו אצבעו. ל"ק, ס) [ויקרא ד], ע) אצבעו. ל"ק, פ) בעי קינוח. ל"ק, צ) נזרון קיסר, ק) קדושה לחצאין כו' ויצאה לחולין. ל"ק, ר) [פ"ג מ"ט], ש) [כן פי' רש"י בזבחים לג: ע"ב וע"ש], ת) [כן הקשה רש"י בעצמו שם ופי' שם כפירוש התוס' וע"ש], א) עיין לדף ח..

◆

תורה אור השלם

1. וְלָקַח אֵזוֹב וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ טָהוֹר וְהִזָּה עַל הָאֹהֶל וְעַל כָּל הַכֵּלִים וְעַל הַנְּפָשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ שָׁם וְעַל הַנֹּגֵעַ בַּעֶצֶם אוֹ בֶחָלָל אוֹ בַמֵּת אוֹ בַקָּבֶר: במדבר יט יח
2. וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ בַּדָּם וְהִזָּה מִן הַדָּם שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי יְיָ אֶת פְּנֵי פָּרֹכֶת הַקֹּדֶשׁ: ויקרא ד ו
3. וְשָׂרַף אֶת הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת עֹרָהּ וְאֶת בְּשָׂרָהּ וְאֶת דָּמָהּ עַל פִּרְשָׁהּ יִשְׂרֹף: במדבר יט ה
4. כְּפוֹרֵי זָהָב שְׁלֹשִׁים כְּפוֹרֵי כֶסֶף מִשְׁנִים אַרְבַּע מֵאוֹת וַעֲשָׂרָה כֵּלִים אֲחֵרִים אָלֶף: עזרא א י

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה הדר וכו' דר"נ רבי'. עי' חולין דף פו ע"א תוס' ד"ה נלמון:

◆

מוסף רש"י

קידש. מי חטאת באפר פרה לא קידש. כדמפרש טעמא ואזיל. בדם מאי. גבי חטאת הפנימים קיבל פחות מכדי הזיה וכו' וחזר ועירב מי הוי קבלה או לא (זבחים צג:). הלכתא. גבי מי חטאת ומהלכתא לא גמרינן. מילתא אחריתי דקי"ל שבת (דף קלג.) אין דנין מהלכה (שם). וטבל במים. מדקרינן במים ולא קרינן במים משמע במים האמורים למעלה לענין קידוש שיהא בהם בשעת קדוש שיעור טבילה הכא נמי. הא כתיב וטבל הכהן את אצבעו בדם שיהא בדם הראשון שיעור טבילה מתחילתו (שם). וטבל ולא מספיג. מקנח בשולי הכלי או בדופניו שיהא בדם שיעור טבילה מעיקרו. גרסינן מפרישית בדם הראשון משמע מן הדם. והזה מן הדם שבענין. מדם האמור בענין שהוא ממנו טבילה ראשונה יזה את כולן שצריך לחזור ולטבול בו אצבעו על כל הזיה טבילה אע"ג דלא קיבל שיעור טבילה מעיקרא. הואיל ואיכא שיעור בשעת טבילה. כתב רחמנא בדם. דמשמע בדם שהוזכר לענין קבלה למעוטי שיריים שבאצבע. דהאי מן הדם קרא יתירא הוא דלא צריך למיכתב אלא יהזה ז' פעמים אמר רב עמרם תניא. מיגנאה לר' אלעזר היה מזה. בחטאות הפנימיות וניתזה הזאה מידו על הבגד עד שלא גמר הזאתו. טעון כיבוס. ואפילו ניתז בין הזאה להזאה משיריים שבאצבע אלמא שירים שבאצבע כשרים דאי פסולין אמאי טעון כיבוס עד שלא יצתה מידו. משהטביל טעון כיבוס משיצתה הזאה מידו לאחר טבילה דשוי ליה שיריים שבאצבע אין טעון כיבוס גמר מלהזות. במס' פרה תנן לה גמר מלהזות ז' הזאות שמזה נהר המשחה כנגד פתחו של היכל כדכתיב (במדבר יט) אל נכח פני אהל מועד מקנח ידו בגופה של פרה. שאף דמה טעון שריפה כדכתיב את עורה ואת בשרה ואת דמה על פרשה ישרוף. אלא אצבעו. בין הזאה להזאה. במאי מקנח. בגופה של פרה [illegible]

א) [illegible]